
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**27 ΜΑΙΟΥ 2006****ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ****A.**

1. «Δεν έπρεπε τότε να διστάσω»
2. «Επί πόσον ακόμη θα το ενθυμούμαι... η αιθέριος εκείνη επαφή»
3. «Η Μοσχούλα έζησε... όπως όλαι»
4. «Κ' εγώ έμαθα γράμματα... επόμενον»
5. ««Και τώρα, όταν ενθυμούμαι... όπως η Γραφή λέγει»

B1.

1. **Επιβράδυνση:** «Και εσκεπτόμην λίαν τεταραγμένος... εις βοήθειαν»
2. **Περιγραφή:** «Η βάρκα εκείνη απείχεν... ή εξ οργυιάς»
3. **Αφήγηση:** «Καθώς την είχα περιβάλει με τον αριστερόν βραχίονα... επολλαπλασιάζοντο θαυμασίως» (εσωτερική εστίαση)
4. **Αναχρονία (Ανάδρομη αφήγηση):** «Ορθώς έλεγεν ο γηραιός Σισώης... και μάλιστα ήσαν και πολλά»

B2.

Η ιστορία επικεντρώνεται στη διάσωση του νεαρού κοριτσιού από τον ήρωα και γίνεται από την προοπτική του βοσκού (εσωτερική εστίαση) ώστε να αποδοθεί η συναισθηματική φόρτιση. Το δραματικό απρόοπτο είναι η εμφάνιση μιας αλιευτικής βάρκας. Η Μοσχούλα που ήδη είχε φοβηθεί απ' την παρουσία του νέου τώρα τρομάζει και κινδυνεύει σοβαρά πια να πνιγεί. Το γεγονός αυτό διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην πλοκή του έργου. Μόλις η Μοσχούλα – κοπέλα κινδυνεύσει ο ήρώας μας θα εγκαταλείψει τη Μοσχούλα – κατσίκα και θα λύσει και το δεύτερο δίλημμα. Πέφτει στο νερό και έχουμε έτσι την κορύφωση της δράσης.

Το απόσπασμα λειτουργεί λυτρωτικά για το βοσκό αφού επιτείνει αρχικά το δίλημμα του να μείνει ή να φύγει. Η εμφάνιση της ψαρόβαρκας τρομοκράτησε ακόμη περισσότερο την πανικόβλητη έφηβη και οδήγησε τον ήρώα μας να αποφασίσει ενστικτωδώς να παραμείνει. Τη μετάδοση της διάσωσης της κόρης περιέχει συγκινησιακά στοιχεία που θα μπορούσαν να είναι τα συναισθήματα του ήρωα κατά το χρόνο της εμπειρίας. Επιπλέον η εμπειρία αξιολογείται από την προοπτική του ώριμου αφηγητή με το να τη συγκρίνει με τις εμπειρίες και τη γνώση που αποκτήθηκε στο μεταξύ. Στη σκηνή της διάσωσης ο βοσκός έρχεται σε επαφή για πρώτη και τελευταία φορά με την αναίσθητη κοπέλα γεγονός που σηματοδοτεί τον ερωτισμό του Παπαδιαμάντη. Ο καταπιεσμένος ερωτισμός ξεχύνεται ακράτητος και ταυτόχρονα φανερώνει τις ρωγμές ενός ακρωτηριασμένου ανθρώπου. Γιατί εδώ η συνεργασία των αισθήσεων, απόδειξη ερωτικής πληρότητας και ανταπόκρισης είναι σχεδόν αδιανόητη. Ο αφηγητής στο διήγημα θα αγγίξει το σώμα της γυμνής κόρης μόνο μισοπνιγμένο και αναίσθητο. Ο ήρωας λοιπόν θα απολαύσει όχι μόνο οπτικά αλλά και με την αφή το Όνειρό του.

Η λύση συνεπώς έρχεται με την εμφάνιση της ψαρόβαρκας που τρομοκράτησε ακόμη περισσότερο την έφηβη και ο βοσκός βιώνει την επαφή του με το γυμνό σώμα του κοριτσιού, συλλαμβάνει το Όνειρό του, πράγμα του θα τον σημαδέψει για όλη την υπόλοιπη ζωή του.

Γ.

Στο χωρίο όπου ο συγγραφέας θυμάται τα λόγια του Σισώη δείχνει την αντίθεση ανάμεσα στο ζωντανό όνειρο που είχε ζήσει ο αφηγητής και του είχε δημιουργήσει ανάμεικτα συναισθήματα, και από την άλλη το παράδειγμα του μοναχού Σισώη. Η ανάμνηση της μοναδικής αυθεντικής ερωτικής εμπειρίας που είχε στην εφηβική του ηλικία του προσφέρει ευτυχία στη δυστυχισμένη ζωή του, τον λυτρώνει από τα δυσάρεστα βιώματα που έχει ως

ενήλικας. Από την άλλη όμως βασανίζεται καθώς αναρωτιέται αν έπραξε σωστά ακολουθώντας το δρόμο της γνώσης μετά από εκείνη τη στιγμή της ζωής του στην εφηβεία του ή αν ήταν προτιμότερο να ακολουθήσει το παράδειγμα του μοναχού Σισώη και να εγκαταλείψει τα εγκόσμια. Βέβαια ο αφηγητής έμαθε γράμματα τα οποία του τα είχε διδάξει ο μοναχός και τα οποία τον οδήγησαν να σπουδάσει και να ασκήσει το δικηγορικό επάγγελμα. Με την τελευταία πρόταση του χωρίου ωστόσο, ο αφηγητής δείχνει μια απέχθεια προς την κοσμική μόρφωση την οποία γνώρισε από προσωπική εμπειρία και με την οποία κάνοντας απολογισμό δεν τον οδήγησε στην ευτυχία. Το αρνητικό αυτό συναίσθημα προέρχεται από το γεγονός ότι όταν ήταν αμόρφωτος ως παιδί και έφηβος ζούσε κοντά στη φύση και ένιωθε ελεύθερος, αγνός κι ευτυχισμένος, ενώ όταν μορφώθηκε κι έγινε δικηγόρος απέτυχε να εξελιχθεί επαγγελματικά και εργαζόταν κάτω από τις διαταγές κάποιου άλλου χωρίς να μπορεί να αναλάβει πρωτοβουλίες νιώθοντας παράλληλα πνιγμένος από τις συμβατικότητες και την καθημερινότητα της ζωής στην πόλη. Αντί λοιπόν η μόρφωση να τον οδηγήσει στην ελευθερία και την ευτυχία συντέλεσαν ώστε να υποταχθεί στον εργοδότη του και να δυστυχήσει.

Δ.

Και τα δύο κείμενα αναφέρονται σε ένα όνειρο που με το πέρασμα του χρόνου διακόπτεται και δεν έχει συνέχεια. Πιο συγκεκριμένα στο ποίημα του Κλείτου Κύρου «Οπτική Απάτη» περιγράφεται η επαφή με τις αισθήσεις με μια γυναικεία ύπαρξη η οποία παρουσιάζεται ως ονειρώδης μορφή και σύμβολο της αιώνιας και παντοτινής γυναίκας. Έτσι ακριβώς νιώθει κι ο βοσκός στο κείμενο του Παπαδιαμάντη καθώς αναπτύσσει μια ιδιότυπη σχέση με την κοπέλα από μακριά και μόνο από τις αισθήσεις και αυτή η σχέση φαίνεται να πραγματώνεται μέσα από το βίαιο επεισόδιο του πνιγμού και της διάσωσής της. Βέβαια στο ποίημα δεν υπάρχει καμία επαφή μεταξύ των δύο σε αντίθεση με το κείμενο του Παπαδιαμάντη (επαφή μικρής χρονικής διάρκειας όμως, όσο τουλάχιστο μας αφήνει ο αφηγητής να καταλάβουμε καθώς στη συνέχεια της ιστορίας ο αναγνώστης βρίσκεται μπροστά στο αφηγηματικό κενό μεταξύ της στ' και της ζ' ενότητας.) Άλλωστε στο ποίημα δηλώνεται ξεκάθαρα ότι πρόκειται για μια οφθαλμαπάτη που χάθηκε με το φως της ημέρας ενώ στο «Όνειρο στο Κύμα» πρόκειται για γεγονότα που ο ήρωας ζει στην παιδική του ηλικία.

Πέρα όμως από αυτή την ουσιώδη διαφορά κανείς δεν μπορεί να παραγνωρίσει την ομοιότητα των δύο κειμένων ως προς τη θεματική. Ιδιαίτερο στοιχείο που συντείνει στα παραπάνω είναι ότι το ποίημα όπως και το πεζό κλείνουν με τον ίδιο τρόπο περίπου. Το ποίημα στο τελευταίο του τετράστιχο αναφέρεται στο όνειρο που πέρασε και άφησε πίσω του μια γλυκιά αίσθηση, μιαν ανάμνηση, και το πεζό κλείνει αναφέροντας όχι την κατάληξη της διάσωσης όπως όλοι θα περίμεναν αλλά την αίσθηση του αφηγητή ήρωα στην ώριμη πλέον ηλικία. Ο συγκεκριμένος κρατά ως γλυκιά ανάμνηση όλη αυτή την περιπέτεια... ένα γλυκό όνειρο που θα το θυμάται πάντα και θα σηματοδοτεί για πολλούς και διάφορους λόγους τη ζωή του.

Επιμέλεια θεμάτων
Στρατής Βασίλενας
Ιστορικός – Φιλόλογος
stratisv@alpha.edu.gr

Συνεργάτης:
Γιάννης Δημαρχόπουλος
Ιστορικός φιλόλογος